

26.11.2015

Valtiovarainvaliokunnalle

Hallituksen esitys Eduskunnalle vuoden 2016 talousarvioesityksen (HE30/2015 vp) täydentämisestä

Kansaneläkelaitoksen toimintamenojen budjetoinnin muutos valtion talousarviossa

Valtio rahoittaa tällä hetkellä Kelan toimintakuluista yhteensä lähes 70 %. Valtio rahoittaa kokonaan kansaneläkerahaston sekä sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakuluosuu-
det ja osan sairausvakuutusrahaston toimintakuluosuudesta. Loppuosa sairausvakuu-
tusrahaston toimintakuluista rahoitetaan vakuutettujen ja työntantajien vakuutusmak-
suilla. Toimintakulujen rahoittamisesta ja maksamisesta säädetään laissa Kansaneläke-
laitoksesta sekä kansaneläkelaisissa ja sairausvakuutuslaissa.

Valtion vuoden 2015 talousarviossa Kelan etuus- ja toimintamenoja käsiteltiin seuraavil-
la kolmella sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla:

- 33.10.60 (sosiaaliturvan yleisrahasto)
- 33.30.60 (sairausvakuutusrahasto)
- 33.40.60 (kansaneläkerahasto)

Kelan toimintamenojen budjetoinnin selkiyttämiseksi ne yhdistetään valtion vuoden 2016 talousarvioesityksessä omalle, erilliselle talousarviomomentilleen 33.10.60 (Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut). **Kelan toimintamenoja koskevat talousarvion momentit ovat olleet vuoteen 2015 saakka *arviomäärärahoja*. Valtion vuoden 2016 talousarvioesityksen mukaan Kelan toimintakulut budjetoidaan *kahden vuoden siirtomäärärahana*.** Siirtomäärärahamenettely tarkoittaa käytännössä sitä, että Kelan ei enää tarvitse palauttaa vuoden vaihteessa mahdollisesti käyttämättä jääneitä varoja valtiolle, vaan ne huomioidaan siirtomäärärahakautta seuraavan vuoden valtion toimintakuluennakoissa. Siirtomäärärahaan mahdollisesti tarvittava korotus tehdään aina lisätalousarvion yhteydessä, jolloin rahan tarve tulee tietää lisätalousarviomenettelyn asettamissa määräajoissa. Kelan etuusmenot ovat jatkossa edelleen arviomäärärahoja.

Valtion vuoden 2016 talousarvioesitys ja sen täydennys

Aikaisempi toimintakulujen valtionosuuksien leikkaus

Valtion kehysriihessä vuonna 2014 päätettiin Kelan toimintakuluihin liittyvänä säästötoimena jo vähentää 10 miljoonaa euroa Kelan toimintakuluihin osoitetuista valtionosuuksista. Vähennyksen vaikutus sairausvakuutusmaksuihin ja niillä rahoitettavaan toimintakuluosuuteen nosti toimintakuluihin kohdistuvan leikkauksen määrän käytännössä n. 14,5 miljoonaan euroon. Leikkaukset ovat luonteeltaan pysyviä. Sosiaali- ja

terveysministeriön kanssa sovitun jaksotuksen perusteella vähennyksestä vuodelle 2015 kohdistetaan noin 10,5 miljoonaa euroa ja **vuodelle 2016 tullaan kohdistamaan noin 4 miljoonaa euroa**. Tämä määrä on Kelassa jo otettu huomioon vuoden 2016 henkilöstö- ja taloussuunnitelman vähennyksenä.

Valtion vuoden 2016 talousarvioesitys

Valtion vuoden 2016 talousarvioesityksen 33.10.60 (Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut, siirtomääräraha 2 v) mukaan momentille myönnettiin 326 980 000 euroa. Momentin perustelujen mukaan määrärahan mitoituksessa oli otettu huomioon mm. asumistukien yhdistämisestä aiheutuvat toimeenpanokulut, määrältään 2 500 000 euroa. Toimeentulotuen perusosan siirtoon oli varattu 5 900 000 milj. euroa.

Valtion vuoden 2016 talousarvion täydennys

Valtion talousarvioesityksen täydennyksessä momentille 33.10.60 myönnettyä määrärahaa korjataan 319 480 000 euroon eli **7 500 000 euroa alkuperäistä määrää pienemmäksi**. Talousarvioesityksen täydennyksen mukaan vähennyksestä 2 500 000 euroa kertyy asumistukien yhdistämisen perumisesta aiheutuvien toimeenpanokulujen poistumisesta ja 5 000 000 euroa Kelan toteuttamasta pysyvästä toimintamenoihin kohdistuvasta säästöstä.

Asumistukien yhdistämisen peruminen

Kelan vuoden 2016 henkilöstö- ja taloussuunnitelmassa oli varauduttu asumistukijärjestelmien yhdistämisestä aiheutuvaan lisätyöhön. Kela toteaa, että asumistukien yhdistämisen ja sille budjetoidun 2 500 000 euron perumisen vuoksi Kelan vuoden 2016 henkilöstösuunnitelmaa joudutaan tarkistamaan vähentämällä siitä arviolta 57 henkilötyövuotta. Menettely pienentää Kelan vuoden 2016 toimintamenoja valtion talousarvioesityksen täydennyksen edellyttämällä määrällä.

Tässä yhteydessä Kela kiinnittää huomiota yleiseen asumistukijärjestelmään joka tapauksessa tehtäväksi esitettyihin etuusmenojen pienentäviin muutoksiin. Myös nuo muutokset aiheuttavat lisätyötä Kelassa. Muutosten käsittely Eduskunnassa saattaa viivästyttää asumistukien määräytymisperusteiden käyttöönottoa, jolloin vuodenvaihteeseen ajoittuvat asumistukien ratkaisut voivat ruuhkautua Kelassa.

Toimintakulujen valtionosuuksien leikkaaminen 5 milj. eurolla

Valtion talousarvioesityksen täydennyksessä edellytetty valtionosuuksien 5 000 000 euron vähennys vaikuttaa sairausvakuutusmaksuihin ja niillä rahoitettavaan toimintakuluosuuteen vastaavasti kuin jo aikaisemmin tehty leikkaus eli Kelan toimintakulujen leikkaus nousee käytännössä arviolta 7,4 miljoonaan euroon.

Valtion talousarvioesityksen täydennyksessä edellytetty pysyvä säästö tullaan ottamaan huomioon kaksivuotisen siirtomäärärahan käytössä ja siirtomäärärahamenettelyssä.

Tehtyjen leikkausten arviointia hankaloittaa se, että kaksivuotisesta siirtomääräraha-menettelystä ei vielä ole käytännön kokemuksia. Talousarvioesityksen täydennyksessä edellytettyjen säästöjen vuoksi Kela joutuu vuoden 2016 aikana kiinnittämään erityistä huomiota määräaikaisten työsuhteiden jatkamiseen, eläköityvien toimihenkilöiden toimien täyttämiseen sekä uusrekrytointeihin, samoin kuin muihin toimintamenoihin ja investointeihin. Tilanteeseen vaikuttavat esim. työttömyyden ja Suomeen saapuvien pakolaisten aiheuttamien tehtävien mahdollinen lisääntyminen sekä vuoden 2017 alussa Kelalle siirtyvän toimeentulotuen perusosan täytäntöönpanoon varautuminen.

Lopuksi

Lopuksi Kela haluaa kiinnittää huomiota jatkuvasti toteuttamiinsa toiminnan tehostamiseen, taloudellisuuteen ja tuottavuuden parantamiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Konkreettisia esimerkkejä ovat mm. sähköisen asioinnin ja automaation kehittäminen, toimintaprosessien jatkuva tehostaminen sekä organisaatorakenteiden perusteellinen uudistaminen. Näillä toimenpiteillä Kela on pitänyt ja pitää toimintansa kustannustehokkaana ja samalla tuottanut kasvavalle asiakaskunnalleen laadukkaita palveluita heidän eri elämäntilanteissaan. Kela on myös pitänyt toimintakulujensa suhteen etuuskuluihin noin 3 prosentissa jatkuvasti kasvaneesta työmäärästä huolimatta.

Edellä olevan perusteella Kela katsoo, että viimeaikaiset leikkaukset Kelan toimintakulujen valtionosuuksiin eivät ole perusteltuja ja toteaa niiden aiheuttavan riskejä laitoksen kykyyn tuottaa laadukkaita palveluja asiakkailleen tämän hetkisen toimintaympäristön haastavissa muutoksissa.

Pääjohtaja

Liisa Hyssälä

Talousjohtaja

Kai Ollikainen

